

กฎหมายเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ที่สำคัญซึ่งคุณควรรู้

นายสุระศักดิ์ แก้วเจริญ
นิติกร ศูนย์บริหารกฎหมายสาธารณสุข

การนำสัตว์มาเลี้ยงของมนุษย์นั้น เริ่มมีวิวัฒนาการเมื่อประมาณ สองหมื่นปีมาแล้ว โดยมีการนำเอาสุนัขป่าตัวเมียมาขุน เพื่อที่จะได้นำลูกสุนัขไปรับประทานและ จากนั้นก็ใช้สุนัขป่าเพื่อช่วยล่าสัตว์ เชื่อว่าแหล่งที่เริ่มเลี้ยงสุนัขอยู่ในแถบ ยูเรเชียและเอเชียตะวันตกเฉียงใต้ ต่อมาเมื่อประมาณ หนึ่งหมื่นปีมานี้ มนุษย์เริ่มเลี้ยงสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมอื่น ๆ เช่น โค แพะ แกะ และสุกร เพื่อเป็นแหล่งของอาหารและเครื่องนุ่งห่ม หลังจากนั้นจึงได้มีการเลี้ยงสัตว์ชนิดอื่น ๆ เพิ่มขึ้น เช่น สัตว์ปีก และแมลงต่าง ๆ * ปัจจุบันการเลี้ยงสัตว์มีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างไปจากอดีตซึ่งนอกจากการเลี้ยงเพื่อใช้เป็นแหล่งอาหาร ไว้ใช้งานหรือทำเครื่องนุ่งห่ม แล้ว ยังมีการเลี้ยงเพื่อการประกวดแข่งขัน ความสวยงาม ซึ่งอาจเป็นการเลี้ยงสัตว์จำนวนน้อยไว้ภายในบริเวณบ้านหรือทำเป็นฟาร์มเลี้ยงสัตว์ขนาดใหญ่เพื่อประโยชน์ในทางธุรกิจการค้าก็ตาม สิ่งที่มาควบคู่กับสัตว์เลี้ยงเหล่านั้นก็คือ เชื้อโรคต่าง ๆ ที่น่ากลัวหรือกลืนหมิ้นจากมูลสัตว์ที่เกิดจากกระบวนการเลี้ยงซึ่งผู้เลี้ยงสัตว์พึงต้องระวัง รวมทั้งประเภทหรือชนิดของสัตว์นั้นอาจเป็นสัตว์ที่ดุร้ายหรือใกล้จะสูญพันธุ์ ล้วนมีกฎหมายควบคุมกระบวนการเลี้ยง เพื่อป้องกันปัญหาด้านสุขลักษณะ คุ่มครองตัวสัตว์เลี้ยงนั่นเอง หรือหรือคุ่มครองบุคคลอื่นซึ่งได้รับผลกระทบจากการเลี้ยงสัตว์นั้น นับ ๑๐ ฉบับ เช่น

๑. พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕
๒. พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๗
๓. พระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ. ๒๕๒๕
๔. พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕
๕. พระราชบัญญัติสัตว์พาหนะ พ.ศ. ๒๔๘๒
๖. พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. ๒๔๙๙
๗. พระราชบัญญัติเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. ๒๕๒๕
๘. พระราชบัญญัติบำรุงพันธุ์สัตว์ พ.ศ. ๒๕๐๙
๙. อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่กำลังจะสูญพันธุ์

(Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora) หรือไซเตส (CITES)

๑๐. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กรณีละเมิดอันเนื่องมาจากการกระทำของสัตว์

๑๑. ประมวลกฎหมายอาญา ในส่วนความผิดลหุโทษเกี่ยวกับการทารุณสัตว์ หรือทิ้งซากสัตว์ในหรือริมทางสาธารณะ หรือปล่อยปลละเลยให้สัตว์เข้าในสวน ไร่หรือนาของผู้อื่นที่ได้แต่งดินไว้เพาะพันธุ์ไว้ หรือมีพืชพันธุ์หรือผลผลิตอยู่ เป็นต้น

กฎหมายที่สำคัญซึ่งผู้เลี้ยงสัตว์ ควรรู้ในเบื้องต้นมี ๒ ฉบับ คือ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕และพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๗

กรณีพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ในส่วนที่เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ แบ่งได้เป็น ๒ กรณี

๑. เป็นการควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ โดยกฎหมายฉบับนี้ให้อำนาจ ราชการส่วนท้องถิ่น มีอำนาจออกข้อกำหนดของท้องถิ่น กำหนดเขตควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ ตามชนิด ประเภทหรือกำหนด

จำนวน ...

* สืบค้นข้อมูลจากเว็บไซต์วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี <http://th.wikipedia.org> เมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

จำนวนของสัตว์เลี้ยงได้ ทั้งนี้ เพื่อ ประโยชน์ในการรักษาภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชนในท้องถิ่นหรือเพื่อป้องกันอันตรายจากเชื้อโรคที่เกิดจากสัตว์ หากผู้เลี้ยงสัตว์ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของท้องถิ่นอาจมีโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

๒. กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดให้ การเลี้ยงสัตว์ เป็นกิจการที่ต้องควบคุม เมื่อ ราชการส่วนท้องถิ่นออกข้อกำหนดของท้องถิ่น กำหนดให้การเลี้ยงสัตว์ เป็นกิจการที่ต้องควบคุมในพื้นที่แล้ว ผู้เลี้ยงสัตว์ซึ่งทำการค้าต้องขอรับใบอนุญาตจากราชการส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ก่อนจึงจะประกอบกิจการได้ หากผู้ประกอบการกิจการเลี้ยงสัตว์ฝ่าฝืนไม่ขออนุญาตก่อนประกอบกิจการ อาจมี โทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

แม้ผู้เลี้ยงสัตว์จะดำเนินการถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข กำหนดไว้แล้วก็ตาม ปัจจุบันพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๗ มีผลใช้บังคับวันแรกเมื่อวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๗ โดยกฎหมายฉบับนี้ “ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการอันเป็นการทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควร” หากฝ่าฝืนอาจมีโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้เจ้าของสัตว์ดำเนินการจัดสวัสดิภาพสัตว์ให้แก่สัตว์ของตนให้เหมาะสมตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด หากฝ่าฝืนอาจมีโทษ ปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท โดยกฎหมายฉบับนี้กำหนดความหมายของสัตว์ไว้ว่า “ สัตว์ที่โดยปกติเลี้ยงไว้เพื่อเป็นสัตว์เลี้ยง สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้งาน สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นพาหนะ สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นเพื่อน สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นอาหาร สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้ในการแสดง หรือสัตว์เลี้ยงเพื่อใช้ในการอื่นใด ทั้งนี้ ไม่ว่าจะมีเจ้าของหรือไม่ก็ตามและให้หมายความรวมถึงสัตว์ที่อาศัยอยู่ในธรรมชาติตามที่รัฐมนตรี ว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศกำหนด” ดังนั้นการทารุณกรรม ที่ทำให้สัตว์ได้รับความทุกข์ทรมานไม่ว่าทางร่างกายหรือจิตใจ ได้รับความเจ็บปวด ความเจ็บป่วย ทุพพลภาพ หรืออาจมีผลทำให้สัตว์นั้นตาย และให้หมายความรวมถึงการใช้สัตว์พิการ สัตว์เจ็บป่วย สัตว์ชราหรือสัตว์ที่กำลังตั้งท้องเพื่อแสวงหาประโยชน์ ใช้สัตว์ ประกอบกามกิจ ใช้สัตว์ทำงานจนเจ็บป่วย ชรา

ดังนั้น ผู้เลี้ยงสัตว์ไม่ว่าจะเลี้ยงเพื่อการค้าหรือไม่ก็ตาม ควรสอบถาม ราชการส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ เพื่อขอข้อมูลข้อกำหนดของท้องถิ่น ที่เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เลี้ยงสัตว์มีข้อมูลถูกต้องตรงตามที่ทางราชการกำหนดและไม่เป็นการฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้ และแม้ผู้เลี้ยงสัตว์จะมีใบอนุญาตให้ประกอบกิจการเลี้ยงสัตว์ หรือเลี้ยงสัตว์ตามประเภท ชนิด จำนวนตามที่ทางราชการกำหนดไว้แล้วก็ตาม ปัจจุบันผู้เลี้ยงสัตว์จะต้อง ดำเนินการจัดสวัสดิภาพสัตว์ให้แก่สัตว์ของตน และไม่กระทำการอันเป็นการทารุณกรรมสัตว์ ที่ตนเลี้ยงด้วย หากฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามผู้เลี้ยงสัตว์อาจมีโทษทางอาญาจำคุกหรือปรับแล้วแต่กรณี